

Betreft: Beantwoording van een aantal vragen zoals besproken tijdens het telefonisch gesprek met dhr. Beukering (Fractie Nanninga) op 23 juni 2022.

1. Waarom leiden de Special Committees / Verdragscomités waarin Canadese - en EU-ambtenaren samenwerken tot het verschuiven van bevoegdheden buiten parlementaire controle?

Hierbij bevelen we allereerst het position paper (met verwijzing naar CETA-artikelen)¹ aan van Prof. Dr. Wolfgang Weiß, leerstoel voor publiekrecht, Europees recht en internationaal publiekrecht aan de Universiteit van Spreyer, Duitsland. Dit stuurde hij in 2019 aan de Tweede Kamer ter gelegenheid van een rondetafelgesprek rond CETA. Daarnaast schreef hij een publicatie in 2021², waaruit enkele passage worden geciteerd (*met verwijzing naar de betreffende pagina's*).

Enkele constatering:

- De transparantie van de gesprekken is zorgelijk omdat er geen volledige notulen hoeven te worden openbaar gemaakt. Ook is het zwart maken van agenda's en verslagen niet uitgesloten. *Zie voor complete tekst en bijbehorende artikelen in CETA op pagina 2.*
- 'De samenvattingen geven echter geen bevredigend inzicht in de activiteiten van de commissies. Dit is met name betreurenswaardig wanneer het gaat om de goedkeuring van bindende besluiten in de CETA-comités. Elke vorm van regelgeving of goedkeuring van rechtshandelingen moet op een transparante manier gebeuren, zodat de onderliggende standpunten en veronderstellingen kunnen worden vastgesteld. Dit vereist meer transparantie in de bindende besluitvorming in de verdragsorganen dan alleen de publicatie van agenda's en van korte vergaderverslagen. De overwegingen van de partijen voor de vaststelling van bindende besluiten door de CETA-comités zijn dus niet te begrijpen.' *Zie bronnen en artikelen op pagina 3*
- Over de intransparantie door de EC over handelsbeleid: 'De Commissie doet met haar hierboven beschreven houding geen recht aan deze doelstelling om "het bewustzijn van de mensen" te vergroten bij de voorbereiding en goedkeuring van bindende besluiten in de vrijhandelscomités en andere verdragsorganen. De besluiten in de comités dragen ook bij tot de beeldvorming in het bilaterale handelsbeleid met Canada en vertegenwoordigen - op het niveau van concrete kwesties - onderhandelingen over deze kwesties.' *Zie bronnen en artikelen op pagina 3.*
- 'Van belang voor de binnenlandse regelgeving zijn niet alleen de onderhandelingen over de overeenkomsten zelf, maar ook de daaropvolgende uitvoering, met name het opstellen van bindende besluiten. Zoals in punt 2 nader wordt toegelicht, beschikken de CETA-comités over aanzienlijke beslissingsbevoegdheden.' *Zie pagina 3.*
- 'De beslissingsbevoegdheid van de CETA-comités is niet gering, maar aanzienlijk. De comités hebben met name de bevoegdheid om delen van CETA te wijzigen, zoals hieronder zal worden aangetoond. Alleen al het aantal besluitvormingsmandaten voor de talrijke comités in CETA verschilt van wat wij tot dusver in het kader van andere handels- of

¹ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2019Z21044&did=2019D43875>

² https://www.foodwatch.org/fileadmin/-INT/free-trade-agreements/documents/legal_opinion_Prof._Weiss/Dutch_Transparency_Decision-Making_Powers_and_Democratic_Accountability_in_CETA.pdf

associatieovereenkomsten gewend waren. De comités in CETA zijn zeer actief, zoals blijkt uit de door de Commissie opgestelde lijst van relevante activiteiten.' *Zie pagina 4 inclusief bronnen.*

- 'Het feit dat er tot dusver niet veel besluiten zijn genomen, zegt ook niets over de reikwijdte en de intensiteit van de mandaten: Hoofdstuk 8 van CETA over investeringsbescherming, een essentieel onderdeel, is nog niet van toepassing.
Met hun besluiten kunnen de verdragscomités de inhoud van CETA verder ontwikkelen, aanvullen, uitvoeren of zelfs wijzigen.' *Zie pagina 4.*
- 'Het mandaat van het Gemengd Comité CETA is zeer ruim: "Het Gemengd Comité CETA is verantwoordelijk voor alle kwesties in verband met handel en investeringen tussen de partijen en de uitvoering en toepassing van deze overeenkomst" (art. 26.1, alinea 3 CETA). Het mandaat gaat verder dan toepassing en uitvoering (zie art. 26.1, alinea 4 CETA). De verdragscomités in CETA hebben ongeveer 30 verschillende beslissingsbevoegdheden. Het centrale Gemengd Comité CETA houdt toezicht op de speciale comités en heeft de meest uitgebreide bevoegdheden:' *Zie (verder) pagina 4 , inclusief verwijzing naar betreffende CETA-artikelen.*
- Conclusie: 'Deze Verdragscommissies vertegenwoordigen dus een nieuw en verrijkend niveau van uitoefening van alomvattende openbare bevoegdheden door uitvoerende instellingen, des te meer in vergelijking met reeds bestaande EU-handelsovereenkomsten en de relatief beperkte bevoegdheden van de daarin opgerichte verdragsorganen (bijv. de vrijhandelsovereenkomst met Zuid-Korea of de douane-unie met Turkije). Deze veelomvattende delegatie van publieke bevoegdheden aan verdragsorganen vraagt om meer transparantie van hun besluitvormingsactiviteiten dan tot dusver het geval was.' *Zie pagina 5.*
- **De democratische verantwoordingsplicht en dus de legitimiteit van de besluiten van de CETA-comités (pagina 6-7)**
'De procedure van artikel 218 (9) VWEU, vertoont namelijk democratische tekortkomingen. In deze procedure beslist alleen de Raad over de besluiten van de CETA-comités. Het Europees Parlement kan niet meebeslissen; het wordt alleen geïnformeerd. Er zijn ook geen andere mechanismen om de CETA-comités parlementaire of publieke verantwoording te laten afleggen over hun besluiten. Academics klaagden al snel over dit gebrek aan democratische controle. De procedure volgen zoals zij is opgesteld, strookt niet met de gelijke rechten van de Raad en het Europees Parlement bij het vormgeven van de handelsbetrekkingen, zoals het HvJEU heeft vastgesteld met betrekking tot artikel 218 (6), VWEU. De Raad en het EP hebben symmetrische bevoegdheden op het gebied van wetgeving en het opstellen van verdragen; zij "genieten dezelfde bevoegdheden op een bepaald gebied, met inachtneming van het institutionele evenwicht waarin de verdragen voorzien".
(...) 'In het CETA-arrest van het Federale Constitutionele Hof van 13.10.2016, in punt 59, 65 heeft het (Duitse GG) Hof het democratische probleem duidelijk geïdentificeerd:
"Bovendien kan niet volledig worden uitgesloten dat de opzet van het comitéstelsel zoals voorzien in CETA inbreuk maakt op het beginsel van democratie, dat deel uitmaakt van de constitutionele identiteit van de basiswet. .. De democratische legitimatie van en het democratisch toezicht op dergelijke besluiten lijken onzeker en zullen waarschijnlijk alleen gewaarborgd zijn indien besluiten die gevolgen hebben voor de bevoegdheden van de

lidstaten of voor de reikwijdte van de Europese integratieagenda, alleen met instemming van Duitsland worden genomen."vii

Het gebrek aan gevoeligheid van de Commissie om de democratische verantwoordingsplicht en verantwoordelijkheid van de uitoefening van soevereine macht in de door de EU opgerichte CETA-comités te waarborgen, is in strijd met haar toezeggingen inzake de noodzaak van een sterkere en bredere legitimiteit van het handelsbeleid, zoals hierboven uiteengezet onder verwijzing naar de mededeling "Handel voor iedereen".'

Zie pagina 6 en 7 inclusief bronnen en artikelen.

2. Waarom kunnen deze CETA-comités tot verlaging van standaarden leiden?

Met voorbeelden uit het eerder genoemde document van Prof. Dr. Weiß (zie eerste voetnoot).

- **Verlaging van de EU-normen voor de controle van de gezondheid.** 'Dit betekent dat de controlenormen op elk moment in de toekomst bij besluit van het comité kunnen worden verlaagd. Dit zou de sanitaire en fytosanitaire normen die in het kader van importcontroles worden toegepast, kunnen ondermijnen, wat kan leiden tot een ontoereikende gezondheidsbescherming voor consumenten in de EU.' *Zie pagina 5.*
- **Bevriezing van EU-beschermingsnormen**
'Zo kunnen zowel het Gemengd Comité CETA als het Gemengd Comité van beheer voor de sanitaire en fytosanitaire maatregelen elk een besluit nemen over de erkenning van de SPS-normen als gelijkwaardig. De bijzondere betekenis van dergelijke beslissingen ligt in hun internationaal juridisch karakter. Zodra de beschermingsnormen in het kader van CETA als gelijkwaardig worden erkend, vormen deze normen voor de EU een bindende verplichting uit hoofde van het internationaal recht. Bijgevolg bepaalt de CETA, als internationaal verdrag, wat later moet worden uitgevoerd door middel van secundaire EU-wetgeving of nationale wetgeving met betrekking tot de invoer uit Canada.
Dit betekent dat, indien de EU of haar lidstaten regels aannemen of voorschriften toepassen die in strijd zijn met de CETA-verplichtingen, deze regels automatisch een schending van het internationaal recht zouden inhouden. Deze situatie zou ernstige gevolgen hebben voor een groot aantal gebieden die rechtstreeks van invloed zijn op het dagelijks leven van burgers, consumenten en werknemers, alsook van bedrijven. Bovendien kunnen door CETA de parlementen worden verzwakt. Door de wederzijdse erkenning van product- en procesnormen als gelijkwaardig in het kader van de CETA-overeenkomst worden de beschermingsnormen in feite bevroren, omdat het vervolgens veel moeilijker wordt om normen met betrekking tot import te verhogen.' *Zie pagina 6, inclusief artikelen.*
- Foodwatch publiceerde in februari 2020 ook een artikel 'Nieuwe documenten onthullen: voorzorgsprincipe en pesticidenbeleid worden weggegeven in geheime comités' waarin wordt aangetoond dat de EU haar voorzorgsbeginsel op het spel zet en bereid is haar pesticidenbeleid af te zwakken.³

---

³ <https://www.foodwatch.org/nl/current-nieuws/2020/onthulling-ceta-commissies-geven-voorzorgsprincipe-weg/>

3. Waaruit blijkt dat standaarden voor dierenwelzijn, voedselveiligheid en dergelijke achteruit in plaats van vooruit zullen gaan?

Ik verwijs voor een antwoord op deze vraag eerst naar de antwoorden op de vorige vraag, en verder naar de brief die ik u stuurde begin juni 2022. Hierin noem ik een aantal voorbeelden.

- 'Daarbij wordt er binnen weinig transparante werkgroepen van ambtenaren (b.v. binnen CETA) gewerkt aan afstemming van onderlinge standaarden. De ervaringen binnen NAFTA (het vrijhandelsverdrag tussen VS, Canada en Mexico) laten zien dat deze werkgroepen onder grote lobbydruk van multinationals staan, en dat standaarden zelfs op gebied van voedselveiligheid, vooral verlaagd worden.⁴
- In ons rapport *'TTIP en CETA een bedreiging voor de hoogwaardige Nederlandse en Europese landbouw, veehouderij en voedselvoorziening'*⁵ tonen we aan dat zelfs de voedselveiligheidsstandaard rond pesticiden werd verlaagd. Zo is het *Maximum Residue Level* (MRL) van bestrijdingsmiddelen verhoogd richting Codex Alimentarius-niveau in het onderhandelingsproces rond TTIP en CETA. Dat betekent dat er meer residu-resten van pesticiden op voedingsmiddelen mogen zitten dan voorheen.
- In november 2020 (dus na onze vorige berichten aan uw Kamer) bleek uit een onderzoek van *Follow the Money* dat Canada CETA gebruikt om de EU onder druk te zetten wetgeving over MRLs af te zwakken. Tevens heeft de EU daardoor mogelijkheden gecreëerd om residuen van in de EU verboden bestrijdingsmiddelen, toe te laten. De Tweede Kamer werd hierover niet geïnformeerd.⁶

4. Waarom leidt ICS tot het verschuiving van soevereiniteit van overheden naar private rechtbanken?

Naast genoemde Speciale Comités is ICS het meest controversiële onderdeel van CETA. Dit is ook het onderdeel van CETA waarover nationale parlementen nog formeel beslissingsrecht hebben, waardoor elke EU lidstaat CETA apart moet ratificeren.

Binnen ICS kunnen buitenlandse bedrijven nationale overheden aanklagen als hun (toekomstige) winsten negatief worden beïnvloed door overheidsbeleid. Zij krijgen alleen dit recht en niet het nationale MKB of familiebedrijven in de landbouw, waardoor er rechtsongelijkheid ontstaat. Ook wordt zo de beslissingsbevoegdheid verschoven van nationale overheden naar private rechtbanken. Zij maken in plaats van de overheid uiteindelijk de keuze of er een juiste afweging van belangen heeft plaatsgevonden.

Voor meer algemene informatie verwijs ik eerst naar *Feiten en Fabels over CETA*.⁷

---

⁴ <https://canadians.org/ceta-food-safety>

⁵ Pagina 8 en 9 (2016), <https://handelanders.nl/wp-content/uploads/2019/02/Houd-de-boerderij-TTIP-vrij.pdf>

⁶ *Hoe Canada de Europese voedselveiligheid verwatert*, Vincent Harmsen Follow the Money, 4 november 2020, zie: <https://www.ftm.nl/artikelen/ceta-eu-voorzorgsbeginsel?share=LfezG9mct3I%2FYtMhXrzFXMD4DEvixZsPdcS2XFZ0CwIIFOG6gUpSIU%2BayZLu>

⁷ https://www.tni.org/files/publication-downloads/feitenfabels_ceta_online.pdf

Daarbij verwijs ik graag naar de schriftelijke inbreng door Laurens Ankersmit, universitair docent Europees recht Universiteit van Amsterdam, tijdens de deskundigenbijeenkomst in uw Eerste Kamer in 2020.⁸ Enkele passages daaruit (*bijbehorende bronnen, en verwijzingen naar CETA-artikelen vindt u in het betreffende document*):

- 'Het ICS in CETA is een uitzonderlijk sterk rechtssysteem in het internationale recht. Investeerders hoeven – in tegenstelling tot het internationale gewoonrecht en bijvoorbeeld het EVRM – niet eerst de binnenlandse rechtsmiddelen uit te putten voordat zij een claim kunnen indienen.'
- 'Daarnaast kunnen investeerders ICS-vonnissen wereldwijd automatisch voor de gewone rechter ten uitvoer laten leggen. Beide aspecten ondermijnen belangrijke waarborgen tegen uitholling van de democratische rechtstaat. Zo zorgt een nationale rechtsgang ervoor dat de staat eerst de mogelijkheid krijgt om op lokaal niveau het geschil te beslechten en wordt de lokale context van een geschil expliciet en beter gewogen. Bovendien wordt het dreigen met claims op deze manier een stuk minder effectief.'
- 'Belangrijker nog is het oordeel van ICS leden³ over de juiste afweging tussen de rechten van investeerders aan de ene kant, en democratisch vastgestelde publieke belangen aan de andere kant, niet onderworpen is aan een realistische vorm van democratische rechtstatelijke controle. Vonnissen zijn wereldwijd automatisch uitvoerbaar (in tegenstelling tot bijvoorbeeld vonnissen van het EHRM) en kunnen dus niet worden aangevochten. Niet voor niets oordeelde het Hof van Justitie in Advies 2/15 dat lidstaten juist zeggenschap moeten krijgen over dit systeem omdat "geschillen aan de rechterlijke bevoegdheid van de lidstaten worden onttrokken" '
- 'Een bindende uitlegging door de verdragspartijen over dergelijke afwegingen op grond van Artikel 8.31 (3) CETA is eveneens geen afdoende waarborg. Niet alleen worden dit soort uitleggingen door arbiters in het verleden botweg genegeerd, ook hier is een dergelijke uitlegging bijzonder moeilijk te realiseren. Immers, Canada zal hiermee moeten instemmen en binnen de EU zal de Commissie moeten worden overtuigd om met een voorstel voor een Raadsbesluit te komen dat met gekwalificeerde meerderheid in de Raad moet worden aangenomen.'
- Dhr. Ankersmit betoogt ook dat ICS een achteruitgang is ten opzichte van het eerdere ISDS.

Tenslotte verwijs ik graag naar een interview in de NRC met Gus van Harten, hoogleraar Internationale Investeringswetgeving aan de universiteit van Toronto, Canada.⁹ Over het verschil tussen ICS en het eerdere ISDS zegt hij: „Dat voorstel is een lichte verbetering. Maar aan de fundamentele problemen van ISDS is niets veranderd. Nog steeds kunnen claims maar van één partij komen – buitenlandse investeerders. Nog steeds staan er geen verplichtingen tegenover de hoge mate van bescherming die alleen bedrijven via ISDS claimen, en tegenover het publieke geld waarmee toegewezen claims betaald worden.”

8

https://www.eerstekamer.nl/eu/id/vl98hyny67ze/document_extern/position_paper_dr_ankersmit/f=/vl98hz2ed9n3.pdf

⁹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2016/06/10/handelsarbitrage-vormt-risico-voor-soevereiniteit-1626230-a1508087>

5. Waarom is CETA niet in het belang van Europese en Canadese boeren?

In de brief van begin juni en meegestuurde documenten hebben de boerenorganisaties binnen de Landbouwcoalitie voor Rechtvaardige Handel aangegeven waarom zij tegen CETA zijn. In het gesprek dat ik met u had vorige week noemde ik ook de Canadese melkveehouder Jan Slomp (van Nederlandse afkomst). In een interview voor het tijdschrift MO# geeft hij heel helder weer waarom CETA slecht uitpakt voor boeren zowel in de EU als in Canada.¹⁰ Hieronder een aantal citaten uit dat artikel.

- 'De concrete impact van CETA op het leven van boeren? Slomp, een Nederlandse boer en boerenzoon die midden jaren tachtig naar Canada verhuisde en nu vice-voorzitter is van de National Farmers Union, heeft het netjes uitgerekend. Met de invoer van 17500 ton extra Europese kaas gaan vierhonderd Canadese boerenbedrijven op de schop.
- Experts betwisten zijn cijfers niet, maar ze leggen er andere cijfers naast die volgens hen het verlies in de statistieken uitvlakken. Want wat Canada inboet aan zuivel, zou het aan de export van vlees kunnen winnen. 80000 ton mag het volgens CETA naar Europa exporteren.
- Daar zie je de machtsverschuiving: de normen die democratisch beslist zijn binnen Europa worden ondergeschikt aan de regels binnen het handelsverdrag. Ik herhaal mijn vraag. Wie wordt hier beter van? Niet de boer, niet de burger, niet de democratie, niet de voedselveiligheid. Wel de multinationals van de voedselverwerkende industrie en hun financiële groepen.'
- Het is wat Slomp de sluipende verschuiving noemt. Handelsrecht is afdwingbaar, terwijl milieu- en mensenrechten zelden bindend zijn.
- 'Ik pleit voor meer protectionisme voor mensenrechten, ecologische en sociale belangen. Dat is de basis van een echt gezonde economie. Concurrentie is belangrijk, maar binnen een kader van mensenrechten en ecologische vooruitgang. Nu staan handelsrechten boven mensenrechten. Hoe verklaar je anders dat in het procurement-onderdeel van CETA publieke organisaties geen voorrang mogen verlenen aan lokale voedselproducenten? Dat moet allemaal opengezet worden voor de wereld, of Europa in dit geval. Hoe verzoen je dat met klimaatdoelstellingen? Het is absurd dat wij de sociale structuur van onze omgeving niet mogen bevoorrechten. Dat zijn onverantwoorde regels. Als landbouwers moeten we heel goed beseffen dat CETA ons tegen elkaar opzet, maar de prijsvorming niet verbetert. We zullen allemaal armer worden.'

Guus Geurts

Coördinator Landbouwcoalitie voor Rechtvaardige Handel

Aangesloten organisaties: Agractie NL, BD-Vereniging, Dutch Dairymen Board, Nederlandse Akkerbouw Vakbond, Nederlandse Melkveehouders Vakbond en Platform Aarde Boer Consument

1 juli 2022

guusgeurts@yahoo.com

06 – 43979849

---

¹⁰ <https://www.mo.be/interview/boeren-hebben-niets-te-winnen-bij-ceta>